

In het kader van haar strategie van geweldloze verdediging richtte Christiania ook een 'Vrouwenleger' op, dat in geval van ontruiming de oprukkende politietroepen en bulldozers zingend en met citaten van Mao Tse Tung en de bijbel tegemoet zou treden en zondig gebruik zou maken van vrouwelijke charmes (pseudo-erotiek dus).

campagne beginnen om de publieke opinie te mobiliseren tegen de dreigende ontruiming. In samenwerking met de Deense televisie lukte het om de familie Hansen uit het dorpje Hedehusene, een doorsnee Deens gezin, een weeklang te laten wonen in Christiania en daar het dagelijks leven te laten meemaken. De familie Hansen stond aanvankelijk zeer sceptisch tegenover Christiania, maar raakte in de loop van de week steeds enthousiaster over wat ze er meemaakte. Ze had er vooral de ongekennde menselijke warmte in de onderlinge contacten als iets zeer waardevols ervaren. De Deense televisie volgde de belevenissen van de familie Hansen van dat tot dag, zodat kijkers in de huiskamers er getuige van konden zijn. Aan het eind van deze week bleek de helft van de Deense bevolking veel positiever over Christiania te denken dan daarvoor.

Dat najaar zou ook een 'Boerenleger' van aan Christiania verwante communes naar Kopenhagen trekken om daar met een demonstratie te getuigen van solidariteit met de vrijstad. Tegelijkertijd werd er door de Christianieten zelf een strategie van geweldloze verdediging van het terrein ontwikkeld. Daartoe behoorde de oprichting van een 'Vrouwenleger'. In geval van ontruiming zouden meer dan 200 vrouwen de oprukkende politietroepen en bulldozers tegemoet treden met liederen en citaten van Mao Tse Tung, Ho Chi Minh en uit de bijbel. Ook zouden zij zich niet schromen om hun vrouwelijke charmes te gebruiken om de politie en de slopers van hun plannen te doen afzien. Overall in Christiania werden spandoeken opgehangen met daarop "Christiania is liefde". Het idee van het Vrouwenleger doet weer sterk denken aan de door de kabouters bepleitte sabotage-tactiek van pseudo-erotiek. Tijdens de Kerstdagen trok ook een 'Kerstmannenleger' van de theatergroep 'Solvognen' door de winkelstraten van Kopenhagen en stichtte veel verwarring door in warenhuizen 'geschenken' uit de rekken te pakken en deze aan de kinderen uit te delen. Tot ontsteltenis van de kinderen en hun ouders werden de Kerstmannen op hardhandige wijze door de politie gearresteerd. Met deze hele campagne wisten de Christianieten en hun sympathisanten te bereiken dat vlak voor 1 april 1976, de geplande ontruimingsdatum, meer dan 50% van alle Denen voor het voortbestaan van Christiania zou blijken te zijn. Twee jaar later zou dit percentage zelfs nog oplopen tot 66%.

De groeiende solidariteit zou ook blijken uit grote demonstraties tegen de voorgenomen ontruiming en de enorme stroom van sympathisanten naar Christiania. Zij zouden zich organiseren in het zogenaamde 'Regenboogleger', dat tijdens het twee weken durende 'Vredes- en

Tijdens de Kerstdagen van 1975 trok een 'Kerstmannenleger' van de theatergroep 'Solvognen' met een grote 'Kerstgans' door de winkelstraten van Kopenhagen en stichtte veel verwarring door in warenhuizen 'geschenken' uit de rekken te pakken en deze aan kinderen uit te delen.

'Voorjaarsfestival' rond 1 april 1976 gevormd werd om de talloze organisatorische problemen aan te pakken. Het werd een geweldloos leger, zonder generalen en officieren, waarin iedereen een bij hem of haar passende taak op zich kon nemen en zich herkenbaar kon maken door middel van een armband in één van de regenboog-kleuren:

- rood coördineert, is op kantoor, geeft boodschappen door;
- oranje theater, zang en muziek, schilderen, film en fotografie, publiciteit zoals krantjes en posters;
- geel zorgt voor de kinderen, maakt kleren, schildert en bouwt;
- groen zorgt voor materialen, voor de bevoorrading van de winkels, voorziet in voedsel en slaappleatsen;
- blauw pusht hasjiesj, maakt gedichten, creëert dromen ter ontspanning;
- paars ruimt op, maakt schoon en opnieuw bruikbaar;
- wit helpt en geneest, eerste hulp;
- zwart orde handhaving, voorkoming van geweld.

Het had iets weg van de indeling in volksdepartementen bij de verschillende Kabouterbewegingen. Het Vredes- en Voorjaarsfeest eindigde met een grote demonstratie naar het parlamentsgebouw op 1 april 1976, waaraan 30.000 mensen deelnamen. Deze golf van solidariteit met

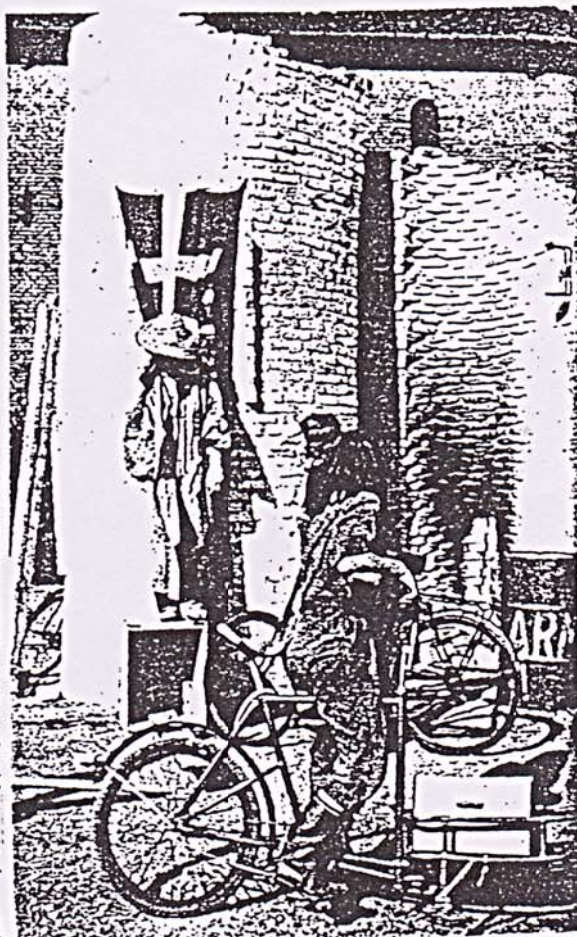
Het voorplein van Christiania, waar ondermeer geworven werd voor het 'Regenboogleger' en waarvoor men zich in het 'Info Café' op de achtergrond kon aanmelden. Foto: Coen Tasman

Christiania droeg er toe bij dat de regering niet tot ontruiming durfde over te gaan. Dat leidde weer tot nieuwe debatten in het Folketing, met als gevolg dat de ontruiming voor onbepaalde tijd werd uitgesteld. En van uitstel kwam afstel.

De Christianieten bleven echter paraat en zouden later een perfecte **'afschrikingsstrategie'** ontwikkelen, die op twee beginselen berustte: **geweldloosheid en volledige openheid**. In geval van ontruiming zouden, net als bij het verzet van 'Alternativ Stad' tegen het kappen van de oude olmen op Kungsträdgården, via een **'sneeuwbal-telefoon'** allerlei groepen in en buiten Kopenhagen gewaarschuwd worden. Als gevolg daarvan zou binnen enkele uren in heel Kopenhagen het verkeer lamgelegd kunnen worden met massale sit-down-acties op bruggen, op de rails van het hoofdstation en op het internationale vliegveld Kastrup. In het geval dat de telefoons zouden worden afgesneden, zouden de berichten via postduiven en via de golflengte van de taxi-radio's worden doorgegeven. Zelfs een ex-NATO-generaal erkende dat deze strategie zeer doeltreffend zou zijn. En elk jaar, dat de ontruiming werd uitgesteld, kregen de Christianieten de kans om hun ideeën en ervaringen uit te dragen. Duizenden toeristen, schoolkinderen en allerlei verenigingen of gezelschappen kwamen dag in dag uit naar Christiania om met eigen ogen te aanschouwen wat daar aan de hand was. Ondanks de problemen, die deze stroom van 'toeristen' met zich meebracht, waren de Christianieten zich ervan bewust dat ze de aldus gekweekte goodwill nodig hadden om te overleven. In januari 1976 brachten zo ook enkele actieve Nieuwmarkt-bewoners een bezoek aan Christiania en kwamen met enthousiaste verhalen terug. In de maanden maart en april 1978 werd een **lezingen-toernee** door Europa georganiseerd onder het motto: **'Christiania on the road'**.

Christiania als alternatieve samenleving

De alternatieve economie van Christiania was gebaseerd op de recycling-gedachte (hergebruik van materialen) om het milieu te sparen en op de productie van gebruiksgoederen en diensten. Het kachel-bedrijf, de meubelmakerij, de rommelmarkt, de pottenbakkerij, de schoenmakerij, de hondenvoedsel-fabriek, de kaarsenmakerij, de Groene Hal waarin afvalproducten tot nieuwe

In Christiania ging men als bewoners liefdevol en respectvol met elkaar om, maar ook met het milieu. Christiania had ook een eigen vuilophaaldienst, waarbij het afval al in een zeer vroeg stadium gescheiden werd ingezameld.

produkten verbouwd werden, de fietsenwerkplaats, het sloopbedrijf, de bakkerij, de groentewinkel, het Gezondheidshuis, het badhuis met sauna en de vele cafés, theehuizen en restaurants vormden allemaal typische bedrijfjes voor Christiania. Het waren soms éénmans- of éénvrouwsbedrijfjes, soms bedrijfjes waar een kollektief van meer mensen werkzaam was. Maar allemaal klein en overzichtelijk. Al deze bedrijfjes bepaalden zelf wat en hoeveel ze produceerden en voor alle soorten werk werd een uurloon van DKr 8,- (ongeveer f 4,-) uitbetaald. Wie in Christiania woonde en werkte, koos voor een sober leven. Iedere Christianiet werd geacht maandelijks 130 kronen (f 65,-) af te dragen: 80 kronen voor stroom en water, 25 kronen aan de gebiedskas en 25 kronen aan de gemeenschappelijke kas voor de bekostiging van bijvoorbeeld de reinigingsdienst van Christiania. In de vrijstad kon men met een inkomen van 350 kronen per week (f 175,-) of 1250 kronen per maand (f 625,-) redelijk rondkomen. Ongeveer de helft van alle Christianieten werkte in een bedrijfje van de vrijstaat, anderen hadden een baan in Kopenhagen en velen leefden van een studiebeurs of van een uitkering.

Per Løvetand, die met zijn vrouw Vibeke tot de eersten behoorden, die zich in Christiania hadden gevestigd en die sindsdien ook actief waren gebleven, omschreef zijn vrijstaat als volgt: "Christiania is een wonder in de kapitalistische maatschappij. Het is een samenleving, die op gebruik en niet op bezit gebouwd is. Hier is geen overproductie, geen milieu-verontreiniging er geen stress...". Dat laatste was natuurlijk niet helemaal waar, gezien de voortdurende dreiging van de ontruiming en het grote aantal mensen met problemen, dat zich in Christiania had gevestigd. Ook de conflicten met hasj- en heroïne-dealers van buiten en de chicanes van de politie zorgden niet zelden voor stress in Christiania.

In 1979 zouden de Christianieten er in slagen om definitief een einde te maken aan het hard-drugs-probleem in de vrijstad. Christiania werd in dat jaar namelijk overstroomd met door de politie opgejaagde junkies, die zich vrijwel allemaal in het gebouw 'Fredens Arken' (de Vredesark) nestelden. Zij trokken op hun beurt weer veel heroïne- en cocaïne-dealers aan. De algehele verloedering en de daaruit voortvloeiende negatieve publiciteit zouden de politie een excuus kunnen geven om snel tot ontruiming over te gaan. Na een aantal heftig en chaotisch verlopen volksvergaderingen werd besloten tot een hearing over het drugs-probleem, hetgeen zou leiden tot een even vindingrijke als drastische aanpak. Terwijl men de vele junkies in de Vredesark liet afkicken in communes van sympathisanten op het Deense platteland, kreeg de Vredesark zelf ondertussen een flinke schoonmaak- en opknapbeurt. Daarna namen niet-verslaafden er hun intrek in, waaronder een rock-groep, die haar muziek in het teken van de campagne tegen hard-drugs plaatste. Bij wijze van symbool voor dit resultaat zou voortaan op het dak van de Vredesark de rode vlag met de drie gele stippen, de vlag van Christiania, wapperen. De drie stippen stonden oorspronkelijk voor de drie puntjes op de i's van de naam Christiania.

Met het verdwijnen van de junkies bleven nu ook de dealers weg. Dealers, die alsnog hun handel aan toeristen hoopten te slijten, werd te verstaan gegeven dat ze gefotografeerd zouden worden en dat was meestal al voldoende om ze het hazepad te laten kiezen. Voor het geval dat ook dat niet zou helpen, kon binnen een mum van tijd een soort burgerwacht opgetrommeld worden, die de betreffende dealers dan met zachte drang verwijderde.

In 1979 zou ook een tweede Christiania gesticht worden op een stuk grond met een oude boerderij bij Skive in Jutland, dat van een miljonair gekocht werd. De kolonisten uit Christiania hoopten door middel van biologisch-dynamische landbouw een redelijk bestaan op te kunnen bouwen. Bovendien kregen ook jeugdige werklozen een kans om hier aan de slag te komen. Anders dan in het oorspronkelijke Christiania golden hier strengere regels, zoals een algeheel alcohol-verbod, en was hier sprake van minder vrijblijvendheid.

Eind september 1981 zouden de ca. duizend Christianieten in Kopenhagen tegen hun eigen verwachting in toch nog de tiende verjaardag van hun vrijstad kunnen vieren. De onderhandelingen over een bestemmingsplan voor het terrein waren vastgelopen en het leek er op of alle partijen het maar liever zo wilden laten. Dat betekende dat Christiania gewoon kon blijven bestaan. Maar na de opleving in 1979 en 1980 leek Christiania in de loop van de jaren tachtig steeds meer te veranderen in een buitennissig ghetto, dat alleen aan de oppervlakte nog herinnerde aan de idealen van de jaren zestig en zeventig en daardoor een toeristische attractie was geworden. Maar de commercie zou er een steeds grotere rol gaan spelen, geweld zou er steeds vaker een probleem worden en steeds minder bewoners zouden bereid zijn om zich samen met anderen in te zetten voor de gemeenschappelijke zaak: het vormgeven aan een werkelijk alternatieve samenleving. Er zou steeds minder overblijven van de oorspronkelijke idealen die Christianieten van het eerste uur, zoals Per Løvetand, Fleming Hørbye Jensen en de naar Christiania geëmigreerde Duitser Dietmar Günther, hadden gekoesterd. In een artikel in *NRC/Handelsblad* van 29 september 1984 naar aanleiding van de dertiende verjaardag van Christiania lieten zij zich somber uit over de toekomst van wat een paradijselijke samenleving had moeten worden.

Desalniettemin is Christiania blijven bestaan, nu al meer dan 23 jaar. Dat is ongelooflijk lang als we dat vergelijken met de anderhalf jaar, die de Amsterdamse Kabouterbeweging feitelijk heeft bestaan. Ondanks alle tegenstellingen en problemen bleef Christiania voor velen nog steeds de plaats, waar zij zich het beste konden ontplooiën en waar zij zich nog het gelukkigst voelden.

Op het dak van het fantasievol beschilderde Info Café toont iemand de vlag van Christiania: rood met drie gele stippen.

Voor hen golden nog steeds de eerste regels van het 'volkslied' van Christiania:	
"Christiania, du har mit hjerte	(Christiania, jij hebt mijn hart
her vil jeg bo	hier wil ik wonen
her kan jeg leve	hier kan ik leven
for i hele verden	want in de hele wereld
fandt jeg	vond ik
aldrig den frihed	nooit de vrijheid
du har givet her..."	die jij hier geeft...)

Er is onmiskenbaar sprake van grote verwantschap en vele overeenkomsten tussen Christiania en de Kabouterbeweging.

- Zowel de Christianieten als de kabouters zagen de gevaren en innerlijke tegenstrijdigheden van de kapitalistische consumptiemaatschappij en streefden ernaar deze bloot te leggen en daarvoor in de plaats een alternatieve samenleving op te bouwen, gebaseerd op warme menselijke relaties, soberheid, hergebruik van goederen, milieu-vriendelijke productie-methoden en integratie van de natuur in de stad.
- Zowel de organisatie van Christiania als die van de Oranjevrijstaat was gebaseerd op anarchistische principes, met de nadruk op individuele vrijheid en decentralisatie van de besluitvorming. Beslissingen werden doorgaans in kleine groepjes van betrokkenen genomen. En over zaken, die voor iedereen van belang waren, werd beslist in plenaire (volks)vergaderingen, waaraan iedereen deel kon nemen.
- Zowel Christianieten als kabouters hadden een voorliefde voor speelse, symbolische acties, waarbij veel fantasie en creativiteit te pas kwam. Zo hadden de Christianieten hun 'vrijstad' en de kabouters hun 'vrijstaat' als een toevluchtsoord voor mensen, die zich in de oude maatschappij niet thuis voelden. Zowel Christiania als de Oranjevrijstaat hadden elk hun eigen 'volkslied' en Christiania had bovendien nog een eigen vlag.
- Zowel de Christianieten als de kabouters hadden met alternatieve lijsten en met soortgelijke motieven (de gemeenteraad als podium voor de eigen idealen) deelgenomen aan de gemeenteraadsverkiezingen.

Maar er was één belangrijk verschil tussen Christiania en de Oranjevrijstaat. Christiania beschikte over een eigen grondgebied, terwijl de Oranjevrijstaat meer een utopie was, die zich via een netwerk van kabouter-eilandjes in de bestaande maatschappij zou moeten ontwikkelen. De Christianieten beschouwden dit samenleven en samenwerken binnen een eigen territorium als een absolute voorwaarde om zichzelf als lid van een (alternatieve) gemeenschap te kunnen ontwikkelen. Wel werd een voortdurende wisselwerking met de omringende maatschappij van belang geacht om te voorkomen dat Christiania een eiland zou worden. Ondanks of juist dankzij de confrontatie met steeds weer nieuwe problemen, zoals de razzia's van de politie, de voortdurend dreigende ontruiming, de passiviteit en criminaliteit van de junks, de concentratie hiervan in Christiania door toedoen van de politie, evenals de dealers in hard-drugs en soms ook het geweld van de rockers en Hell's Angels, was Christiania er in belangrijke mate in geslaagd andere oplossingen voor deze problemen te vinden dan die van de omringende, oude maatschappij.⁵ De succesvolle public relations-campagne, de groeiende sympathie voor Christiania onder de Deense bevolking, de door 'Støt Christiania' onderhouden contacten en de zich voortslepende onderhandelingen met de autoriteiten stonden daarnaast borg voor de zo noodzakelijk geachte wisselwerking met de omringende maatschappij.

Waarschijnlijk kunnen het feit dat de Christianieten beschikten over een eigen grondgebied en de voortdurende noodzaak om zich te bezinnen op de daarmee samenhangende problemen ook beschouwd worden als de belangrijkste redenen, waarom Christiania zoveel langer heeft kunnen bestaan dan de Amsterdamse en andere Kabouterbewegingen. Toch moet in dit verband vermeld worden dat ook Haagse kabouters geprobeerd hebben met hun tot 'Vrijdorp' omgedoopte voormalige MILVA-kamp een eigen grondgebied te creëren, maar dat werd al na tien dagen ontruimd. Tot op zekere hoogte gaat een vergelijking met Christiania ook op voor de eveneens niet meer bestaande leefgemeenschappen als 'De Hobbitstee' in Wapserveen en 'Impuls' in Pieterburen, hoewel deze gemeenschappen een veel beslotener karakter hadden. Het beste kan nog de nu al twintig jaar bestaande alternatieve gemeenschap in Ruigoord met Christiania vergeleken worden.

